

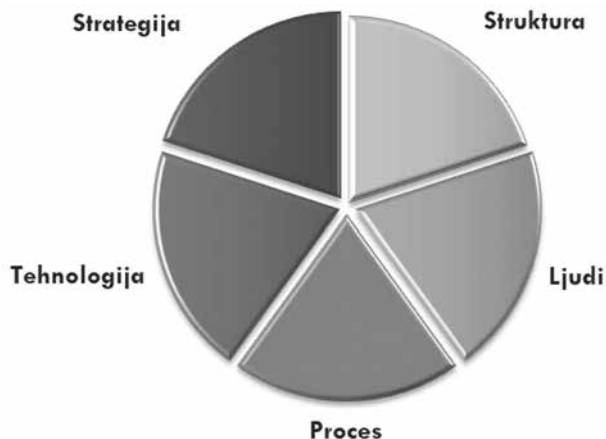
KLJUČNE KOMPONENTE KVALITETA INTERNE REVIZIJE

UVOD

Kritični aspekt aktivnosti interne revizije je u poverenju interesnih strana u rezultate njenog rada. U tom smislu, od internog revizora očekuje se profesionalni pristup i usaglašavanje sa Međunarodnim standardima interne revizije (Standardi). Step en usaglašenost sa Standardima iznačava dostignuti nivo kvaliteta aktivnosti interne revizije.

KLJUČNE KOMPONENTE KVALITETA INTERNE REVIZIJE

Pet ključnih komponenti koje utvrđuju uspešnu funkciju interne revizije su: strategija, struktura, ljudi, proces i tehnologija.

Ilustracija 1: Pet ključnih komponenti koje određuju uspešnost interne revizije

REZIME

Ključne reči: Interna ocena kvaliteta, eksterna ocena kvaliteta, izveštavanje o usklađenosti.

Usluge koje pružaju interni revizori zasnivaju se na velikom poverenju u kvalitet njihovog rada. Kontinuirana interna i periodična eksterna provera kvaliteta rada aktivnosti interne revizije imaju ključnih značaj za očuvanje poverenja u rad internih revizora.

¹ OIR KOR; OR SRRS; e-mail: ceci@neobee.net

Strategija

Strategijsko planiranje ili strateški plan je prvi deo u kojem se utvrđuju vizija, misija i ciljevi jedinice za internu reviziju, kao i način ostvarivanja tih ciljeva. Ono predstavlja osnovu za planiranje revizije tokom celokupnog strategijskog perioda. Strateški plan se donosi do kraja tekuće godine za sledeći trogodišnji ili petogodišnji period. Strategija uzima u obzir strategiju kompanije i njene ciljeve i priprema se u saradnji i na osnovu konsultacija sa rukovodiocima organizacionih jedinica. Strateški plan mora biti odobren od strane višeg rukovodstva i Odbora za reviziju.

Strategija:

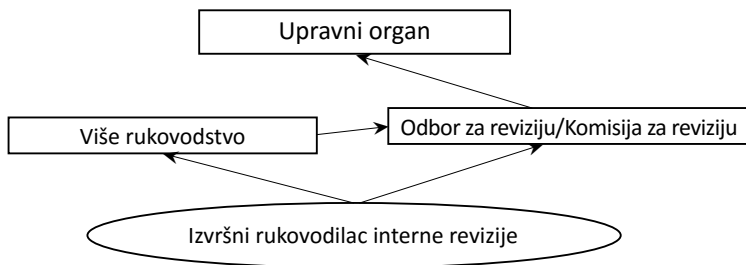
- Misija i povelja
- Definisane strateške ciljeve
- Strateški organizacioni model
- Evaluacija učinaka

Struktura

Struktura interne revizije odgovara misiji i strategiji definisanim poveljom interne revizije. Operativnu strukturu treba definisati i ažurirati na godišnjem nivou. Na čelu interne revizije nalazi se izvršni rukovodilac revizije, koji je odgovoran za aktivnost interne revizije bez obzira da li se usluge uveravanja i konsaltinga obavljaju unutar organizacije ili su pribavljene spolja. Rukovodilac interne revizije je nezavisan i ima komunikaciju sa višim rukovodstvom i Odborom.

Struktura:

- Usaglašenost sa strategijom organizacije
- Usklađivanje sa strategijom ljudi
- Struktura sektora
- Kredibilitet

Ilustracija 2: Mesto interne revizije u korporativnom upravljanju organizacijom

Ljudski resursi

Ljudski resursi obuhvataju razvoj karijere i profesionalni razvoj, uloge, veštine, upravljanje učincima i model zapošljavanja. Svaka organizacija definiše potrebne kvalifikacije za pozicije u internoj reviziji, uključujući stručna znanja, iskustvo u reviziji, poslovna znanja i stručne sertifikate saglasno Standardima re-

vizije. Pored toga zahtevaju se i konkretne veštine u zavisnosti od potreba interne revizije. Od posebnog značaja su komunikacione veštine (u dva pravca – dobiti informaciju od subjekta revizije, prezentovati nalaze revizije subjektima revizije, višem rukovodstvu i Odboru), veština u pisanom izražavanju. Iskustvo u internoj reviziji uključuje širok spektar poznavanja poslovnih procesa, poslovnih rizika, misije, vizije, strategije, poslovnih ciljeva, najboljih praksi primene modela interne kontrole i sistema i tehnologija koje koristi organizacija.

Ljudski resursi:

- Pravac karijere i profesionalni razvoj
- Uloge
- Veštine
- Osoblje

Tehnologija

Tehnologija obuhvata analitiku i podatke, upravljanje znanjem, tehnološku efikasnost i automatizovani softver. Interna revizija tokom individualnih revizija koristi alate za analizu i pribavljanje podataka i organizuje adekvatne obuke kako bi njeni zaposleni koristili tehnike i softvere za analizu podataka. Interna revizija prati pokazatelje uspešnosti poslovanja kako bi pružila podršku u identifikaciji promena u rizicima ili osobinama koje bi mogle zahtevati hitnu reviziju i uspostavlja neprekidne rutinske aktivnosti i izveštavanje u cilju obezbeđivanja nadzora nad podacima o izuzecima koji iniciraju rano upozorenje o indikatorima rizika. Ove rutinske aktivnosti primenjuju se radi smanjenja upotrebe ručnog testiranja u određenim oblastima.

Tehnologija:

- Analitički podaci
- Upravljanje znanjem
- Tehnološka efikasnosti
- Automatizovani softver

Proces (metodologija)

Metodologija interne revizije definisana je i dokumentovana i jasno definiše razliku između zahtevanih i opcionih procedura. Svi zaposleni u sektoru interne revizije su obučeni u pogledu koncepta i primene metodologije. Metodologija sadrži jasne smernice o standardima radnih papira, politici čuvanja dokumentacije i revizijskih dokaza; smernice u delu pristupa testiranju; kao i smernice u pogledu korišćenja kompjuterski podržanih alata revizije. Metodologija obuhvata i procedure nadzora nad aktivnostima trećih lica koja pružaju usluge interne revizije.

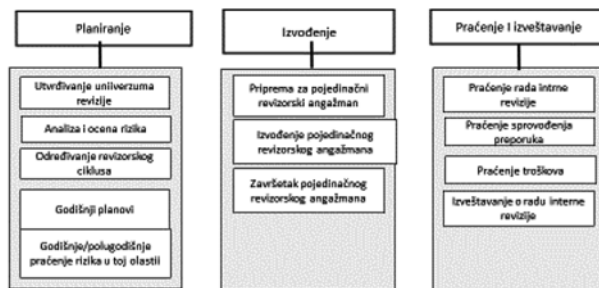
Proces:

- Metodologija
- Procena rizika
- Plan revizije
- Planiranje angažmana
- Izvršenje
- Izveštavanje
- Komunikacija
- Naknadno praćenje
- Interne i eksterne ocene

Takođe je potrebno definisati i usvojiti konkretnu praksu i procedure za podršku pružanju usluga koje nisu usluge uveravanja, kao što su konsalting usluge ili korporativne istrage. Navedene prakse su usaglašene sa višim rukovodstvom i odborom i predviđene su poveljom interne revizije.

PROGRAM OBEZBEĐENJA I UNAPREĐENJA KVALITETA

Komponente unapređenja kvaliteta ugrađene su u poslovne procese interne revizije, počev od procesa planiranja, preko procesa izvođenja revizije, pa do procesa izveštavanja. Samim tim, program obezbeđenja i unapređenja kvaliteta interne revizije prožima sve poslovne procese interne revizije.

Ilustracija 3: Poslovni procesi interne revizije

Program obezbeđenja i unapređenja kvaliteta (POUK) obuhvata stalni nadzor i periodične ocene revizorskog i savetodavnog posla koji izvršava aktivnost interne revizije. Ocenjivanjem se procenjuje kvalitet interne revizije i daju preporuke za odgovarajuća poboljšanja.

Program obezbeđenja i unapređenja kvaliteta obuhvata:

- Usklađenost aktivnosti interne revizije sa Definicijom interne revizije, Etičkim kodeksom i Međunarodnim standardima interne revizije (Standardima);
- Adekvatnost Povelje interne revizije, i njom definisanih ciljeva, politika i procedura;
- Doprinos interne revizije upravljanju organizacijom, upravljanju rizicima i kontrolnim procesima organizacije, kao i usaglašenosti poslovanja sa važećom zakonskom regulativom;
- Efektivnost stalnog unapređenja aktivnosti interne revizije i usvajanja najboljih praksi;
- Praćenje primene preporuka koje je dala aktivnost interne revizije;

- Praćenje stepena u kome aktivnost interne revizije dodaje vrednost i unapređuje poslovanje organizacije.

Prema Standardu 1310 – Zahtevi programa obezbeđenja i unapređenja kvaliteta, program obezbeđenja i unapređenja kvaliteta mora uključivati i interne i eksterne ocene kvaliteta (1, 33). Prema Standardu 1311 – Interna ocenjivanja, iInterne ocene uključuju stalni nadzor učinka aktivnosti interne revizije i periodične preglede izvršene kroz samoocenjivanje (1, 33). Eksterna ocena kvaliteta je ocena koju vrši nezavisni ocenitelj i tim ocenitelja. Eksterna ocena može da se vrši kao puna eksterna ocena ili kao intena ocena sa nezavisnom eksternom potvrdom. Eksternu ocenu kvaliteta treba uraditi najmanje jednom u pet godina.

Stalni nadzor obično obuhvata: nadzor nad planiranjem i obavljanjem revizije, nadzor nad pridržavanjem postupka i metodologije, redovan pregled radne dokumentacije u toku obavljanja pojedinačne revizije, a pre sačinjavanja nacrt izveštaja, analizu planiranog i stvarno utrošenog vremena, praćenje realizacije plana revizije, analizu ostalih pokazatelja uspešnosti, i slično. Stalni nadzor je sastavni deo svakodnevnog nadzora, pregleda i merenja rezultata aktivnosti interne revizije i ugrađen je u redovne poslovne politike i procedure.

PRIMER KONTINUIRANOG NADZORA – KONTROLNI UPITNIK				
Naziv revizije: _____				
Broj i datum: _____				
Datum procene: _____				
Br.	Faza revizije	Dokument	Pripremio*, datum i potpis	Odobrio**, datum i potpis
01.	Pripreme aktivnosti	- Preliminarna procena glavnih rizika - Plan revizije		
02.	Procena sistema internih kontrola	- Program i rezultat testiranja		
03.	Izveštavanje o rezultatima	- Nacrt izveštaja - Konačan izveštaj		
*Vođa tima; **Rukovodilac interne revizije.				

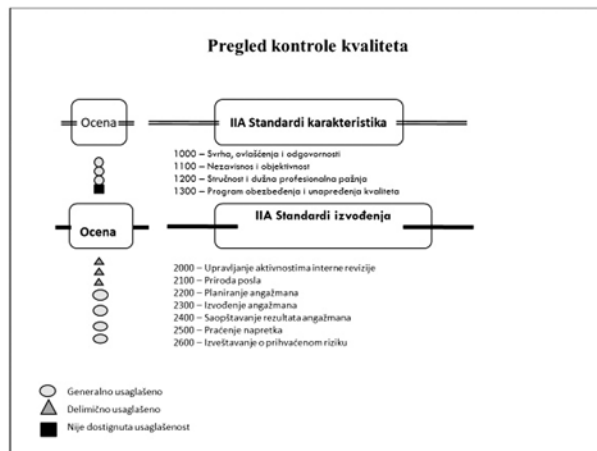
Ilustracija 4: Primer kontrolnog upitnika za stalni nadzor

Periodični pregledi su ocenjivanja koja se obavljaju u cilju davanja ocene usklađenosti sa Definicijom interne revizije, Etičkim kodeksom i Standardima. Periodične interne ocene koje su izvršene neposredno pre eksterne ocene kvaliteta mogu poslužiti u svrhu olakšavanja i smanjenja troškova eksterne ocene. O rezultatima interne ocene, potrebnim planovima aktivnosti i stepenu uspešnosti njihove primene rukovodilac interne revizije izveštava više rukovodstvo najmanje jednom godišnje.

PRIMER OCENE USAGLAŠENOSTI SA STANDARDOM						
Br.	Standard	Pitanje	GU	DU	NU	Navedite dokaze koji podržavaju usklađenost ili razloge neusklađenosti
01.	1000	Da li je sačinjena Povelja interne revizije?				
02.	1000	Da li je Povelju odobrio rukovodilac organizacije?				
03.	1000	Da li je Povelja objavljena na internoj mreži organizacije i da li su zaposleni u organizaciji upoznati sa istom?				
04.	1000	Da li se Povelja povremeno ažurira i da li se nakon ažuriranja ponovno dostavlja na odobravanje?				
05.	1000	Da li Povelja definiše svrhu, ovlašćenja i odgovornost IR?				
06.	1010	Da li je u Povelji navedena obavezujuća priroda Definicije interne revizije, Etičkog kodeksa i Standarda?				
07.	1010	Da li je u Povelji navedeno da se poslovi interne revizije obavljaju u skladu sa Međunarodnim standardima i propisima koji uređuju internu reviziju u Republici Srbiji?				

ZAKLJUČAK:
GENERALNO USAGLAŠENO (GU) – Postoje odgovarajući dokazi da Interna revizija obavlja svoje poslove u skladu sa Međunarodnim standardima i propisima koji uređuju internu reviziju u Republici Srbiji, uz neke mogućnosti za poboljšanje koje se daju u preporukama.
DELIMIČNO USAGLAŠENO (DU) – Primećeni su nedostaci u praksi za koje je procenjeno da ostupaju od pojedinih delova Međunarodnih standarda kao i propisa koji uređuju obavljanje interne revizije u Republici Srbiji, ali ti nedostaci ne sprečavaju internu reviziju da obavlja aktivnosti na prihvatljiv način. U toku je izrada i sprovođenje planova za rešavanje nedostataka.
NUE USAGLAŠENO (NU) – Interni revizori su upoznati sa područjima i pitanjima koja zahtevaju dalja poboljšanja. Trenutno u najvećoj meri ne obavljaju poslove u skladu sa Međunarodnim standardima i propisima koji uređuju internu reviziju u Republici Srbiji. Nema planova za rešavanje nedostataka.

Ilustracija 5: Primer kontrolnog upitnika za periodično interno samooceni- vanje

Ilustracija 6: Primer table za ocenjivanje primene Standarda

Eksterna ocenjivanja mogu biti izvršena putem pune eksterne ocene ili samoocenjivanja s nezavisnom eksternom potvrdom. Eksterni ocenitelj mora doneti zaključak o usaglašenosti s Etičkim kodeksom i Standardima. (1, 132)

IZJAVA O USKLAĐENOSTI AKTIVNOSTI INTERNE REVIZIJE SA STANDARDIMA

Aktivnost interne revizije koja je dostigla punu usklađenost sa svim zahtevima Međunarodnih standarda profesionalne prakse interne revizije smatra se usklađenom sa Standardima Instituta internih revizora. Ovu ocenu može dâ samo nezavisni eksterni ocenitelj kvaliteta, nakon što se uveri u dostignuti kvalitet primene Programa obezbeđenja i unapređenja kvaliteta.

LITERATURA

1. Zbirka smernice interne revizije MOPP * STANOVIŠTA * MODELI, peto dopunjeno izdanje, Udruženje internih revizora Srbije, Beograd, 2020.

INTERNAL AUDIT KEY QUALITY COMPONENTS SUMMARY

Key words: Internal quality assessment, external quality assessment, compliance reporting.

The services provided by internal auditors are based on a high level of confidence in the quality of their work. Continuous internal and periodic external quality control of internal audit activities are of key importance for maintaining confidence in the work of internal auditors.